

Helena Janina Szostakiewicz-Sawicka (1919-1991)

Urodziła się 6 maja 1919 r. w Grodnie jako córka Jana Sawickiego lekarza i Heleny z Szegidowiczów. Miała czworo rodzeństwa: Bohdana, Bronisława, Wandę, którzy zginęli w II wojnie światowej oraz siostrę Danutę, kierownika kancelarii w hucie „Marteny” w Ostrowcu Świętokrzyskim. Po nauce i uzyskaniu w 1937 r. matury w Gimnazjum Żeńskim im. Emilii Plater w Grodnie podjęła studia na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie. Po zamknięciu Uniwersytetu przez władze litewskie w grudniu 1939 r., kontynuowała studia na tajnych kursach prowadzonych przez profesorów USB, a od października 1940 r. na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu w Kownie. Podczas okupacji niemieckiej od sierpnia 1941 r. pracowała w Wilnie jako pielęgniarka w Szpitalu Klinicznym na Antokolu.

W latach 1943-1944 była żołnierzem służby sanitarnej AK, a od wiosny 1944 r. Czołówki Sanitarnej „K” przy komendzie Okręgu Wileńskiego AK. Po wejściu Armii Czerwonej w lipcu 1944 r. podjęła równocześnie pracę jako pielęgniarka w szpitalu Czerwonego Krzyża przy ul. Bogusławskiego. W październiku 1944 r. wznowiła studia na Uniwersytecie w Wilnie. Wkrótce potem została aresztowana i wywieziona w głąb ZSRR, gdzie

pracowała jako felczer w łagrach do kwietnia 1945 r. w Jelszance, do grudnia 1945 r. w Magłakach i od czerwca 1947 r. w Szybotowie. W marcu 1949 r. została przez władze radzieckie zwolniona i przybyła do Gdańska, gdzie podjęła studia na IV roku w Akademii Lekarskiej w Gdańsku. Dyplom lekarza otrzymała 31 grudnia 1951 r. W dniu 11 czerwca 1951 r. zawarła związek małżeński z ekonomistą Stanisławem Michałem Szostakiewiczem. W małżeństwie tym urodziło się dwoje dzieci – córka Maria (1954 r.), która jest doktorem nauk medycznych, radiologiem i syn Michał (1956 r.).

Pracę naukowo-dydaktyczną rozpoczęła jeszcze jako studentka w Zakładzie Anatomii Prawidłowej kierowanym przez prof. M. Reichera, którego dobrze знаła jeszcze z czasów wileńskich i z którym zetknęła się w szeregach Armii Krajowej. Pracując w Uczelni podjęła od stycznia 1952 r. staż specjalizacyjny w zakresie okulistyki w Państwowym Szpitalu Klinicznym nr 1 w Gdańsku. Specjalizację I stopnia w zakresie okulistyki uzyskała w 1955 r. Pracowała jako lekarz okulista, od listopada 1953 r. aż do przejścia na emeryturę, w Przychodni Specjalistycznej Chorób Oczu.

W Zakładzie Anatomii Prawidłowej doktoryzowała się w 1961 r. na podstawie pracy *Położenie serca u naczelnych i jego znaczenie dla antropogenezy*. W roku 1967 habilitowała się przed Radą Wydziału Lekarskiego AMG na podstawie rozprawy *Prawa zastawka przedśionkowo-komorowa u naczelnych* uzyskując stopień docenta. W 1984 r. otrzymała tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego i objęła w Katedrze Anatomii kierownictwo Zakładu Anatomii Topograficznej. Oprócz zajęć dla studentów Wydziału Lekarskiego i Wydziału Farmaceutycznego prowadziła wykłady w Szkole Medycznej Techników Analityki i Elektroradiologii w Gdańsku.

W badaniach naukowych zajmowała się głównie anatomia układu naczyniowego, a zwłaszcza serca, w aspekcie zarówno filo-, jak i ontogenetycznym. Ponadto publikowała prace dotyczące rozwoju rodowego naczelnych i rozwoju osobniczego człowieka. Współpracowała z prof. M. Reichera przy przeredagowaniu trzeciego, czwartego i pią-

Uroczystość w Zakładzie Anatomii po uzyskaniu tytułu profesora (1984 r.).
Od lewej prof. Janina Szostakiewicz-Sawicka, dr Marek Grzybiak, dr hab. Władysław Kubik; na pierwszym planie siedzi Anna Suchodolska, rysowniczką w Zakładzie Anatomii

tego tomu *Anatomii Człowieka* Adama Bochenka; w tomie piątym była współautorką rozdziału *Narząd wzroku*. Opracowała też rozdziały w podręcznikach anatomii wydawanych pod redakcją W. Sylwanowicza (1977 r.) oraz J. Sokołowskiej-Pituchowej (1984 r.). Uczestniczyła czynnie w wielu kongresach anatomicznych w kraju i za granicą. W Oddziale Gdańskim Polskiego Towarzystwa Anatomicznego pełniła funkcję sekretarza (1952-1970), a następnie przewodniczącego. W latach 1970-1975 była sekretarzem II Wydziału Gdańskiego Towarzystwa Naukowego; od roku 1973 także przewodniczącą Komisji Prymatologicznej. W latach 1977-1985 wchodziła w skład Kolegium Redakcyjnego, a następnie ścisłego Komitetu Redakcyjnego czasopisma *Folia Morphologica*. Opublikowała ogółem około 100 prac naukowych. Ostatnią pracę opublikowaną wspólnie z Markiem Grzybiakiem poświęciła osiągnięciom

swego mistrza *Znaczenie badań Profesora Reichera i jego uczniów dla filogenezy* (Spraw. Gdań. Tow. Nauk. R. 15, 1989). W roku 1989 przeszła na emeryturę. Zmarła 10 sierpnia 1991 r., została pochowana na cmentarzu Łostowickim w Gdańsku.

Za swoją aktywną działalność naukową i dydaktyczną została odznaczona Złotym Krzyżem Zasługi (1974 r.), Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1983 r.), Medalem 40-lecia Polski Ludowej (1985 r.) i Medalem 50-lecia Gdańskiego Towarzystwa Naukowego.

oprac. Wiesław Makarewicz

Źródła:

O. Narkiewicz, M. Grzybiak, *Helena Szostakiewicz-Sawicka* (1919-1991), *Ann. Acad. Med. Gedan.* 1992, 22, s. 235-243.

S. T. Sroka, Internetowy Polski Słownik Biograficzny, *Helena Janina Szostakiewicz-Sawicka, 1919-05-06 – 1991-08-10, lekarz medycyny*; <http://www.ipsb.nina.gov.pl/a/biografia/helena-janina-szostakiewicz-sawicka> (dostęp 2019-07-15)

NOWI DOKTORZY

Na Wydziale Farmaceutycznym z Oddziałem Medycyny Laboratoryjnej

Stopień doktora nauk farmaceutycznych uzyskały:

mgr inż. Martyna Korcz – doktorantka Katedry i Zakładu Technologii Chemicznej Środków Leczniczych, praca pt. *Synteza i badanie biologiczne in vitro nowych pochodnych chinoliny o potencjalnym działaniu chemioterapeutycznym*; promotor – prof. dr hab. Franciszek Sączewski. Rada Wydziału Farmaceutycznego z Oddziałem Medycyny Laboratoryjnej 7 lipca 2017 r. nadała stopień doktora nauk farmaceutycznych, specjalność chemia leków;

mgr Joanna Raczak-Gutknecht – doktorantka Zakładu Biofarmacji i Farmakokinetiki, praca pt. *Ocena farmakologiczna udziału receptorów α_2 – adrenergicznych w efektach mydriatycznych pochodnych imidazoliny w oparciu o analizę ilościowych zależności struktura-aktywność (QSAR)*; promotorzy – prof. dr hab. Romana Kaliszana, prof. dr hab. Antoni Nasal. Rada Wydziału Farmaceutycznego z Oddziałem Medycyny Laboratoryjnej 7 lipca 2017 r. nadała stopień doktora nauk farmaceutycznych, specjalność farmakodynamika.

Na Wydziale Nauk o Zdrowiu z Oddziałem Pielęgniarstwa i Instytutem Medycyny Morskiej i Tropikalnej

Stopień doktora habilitowanego nauk medycznych, dyscyplina medycyna uzyskali:

dr n. med. Arkadiusz SZARMACH, adiunkt II Zakład Radiologii, tytuł osiągnięcia naukowego: *Nowe zastosowania techniki tomografii komputerowej w diagnostyce oraz w ocenie patomechanizmów przewlekłego niedokrwienia mózgu*,

dr n. med. Katarzyna NOWICKA-SAUER, adiunkt Zakładu Medycyny Rodzinnej, tytuł osiągnięcia naukowego: *Badania nad wybranymi aspektami funkcjonowania psychologicznego chorych na toczeń rumieniowaty układowy z wykorzystaniem metod ilościowych i jakościowych*.

Stopień doktora w dziedzinie nauk medycznych, dyscyplinie medycyna uzyskali:

lek. Piotr Maciej KABATA, kierownik Ośrodka Informacji Toksykologicznej w Gdańsku, praca pt. *Zastosowanie autorskiego, elektronicznego systemu toksykowigilancji w pracy Regionalnego Ośrodka Toksykologii Klinicznej*, promotor – dr hab. Jacek Sein Anand, prof. nadzw., kierownik Zakładu Toksykologii Klinicznej GUMed,

lek. Monika SKOTARCZAK, uczestniczka SSD przy II Zakładzie Radiologii, praca pt. *Wartość diagnostyczna obrazowania sensora dyfuzji u pacjentów z klinicznymi objawami mielopatii szyjnej*, promotor – dr hab. Edyta Szurawska, prof. nadzw., kierownik II Zakładu Radiologii GUMed. ■